

זיי אטרש פי זפה¹

"מעלמה אתי, וודי אשרב...."²

"מעלמה אתי, וודי אמשי אלחמאם...."³

"מעלמה אתי, קדיש עלאמתי פי אלשהאדה...."⁴

שלוש שנים שאני נמצאת במקום אחר. שונה מכל מה שהכרתי כל חי. בחרתי לי להיות מורה לעברית בבית ספר במגזר הבדואי. מורה יהודיה יחידה בבית ספר בכפר בדואי בנגב. "משוגעת", או "שליחה". שני אלו הם רק חלק קטן מהכינויים להם אני זוכה. חבריי, מכריי והוריי, חלקם רואה בי שליחה וחלקם רואה בי משוגעת או שניהם ביחד. "מה קרה לך, אין מקומות אצלנו?", "נפלת על הראש", "כל כך מתאים לך", "כל הכבוד" - אלו הן חלק מהתגובות של האנשים ששומעים במה אני עוסקת והיכן. שלוש שנים אלו היו מלאות בכישלונות בהצלחות בתהיות ובאהבה רבה. ובכן, אחרי שנים ארוכות בהן עסקתי במקצוע אחר לחלוטין, גמלה בלבי החלטה על שינוי מהותי בחיי. החלטתי על שינוי קריירה לתחום ההוראה. כל זה כאשר באמתחתי מצוי עבר של סטודנטית לתואר ראשון בלשון עברית. ידעתי כבר באותו הרגע בו גמלה בלבי ההחלטה, כי מה שאני רוצה הוא להורות את השפה העברית במגזר הבדואי. ויהי מה.

¹ ביטוי מהשפה הערבית שתרגומו המילולי הוא "כמו חירש בחתונה", ומתייחס לאדם שלא מבין דבר ממה

שהוא שומע.

² המורה אתי אני רוצה לשתות (מערבית)

³ המורה אתי, אני רוצה ללכת לשירותים (מערבית)

⁴ המורה אתי, מה הציון שלי בתעודה? (מערבית)

לאחר חיפוש רבים, נקרתה בפניי ההזדמנות ואימצתי אותה חזק ללבי. אז לא ממש חשבתי מהן ההשלכות של בחירה זו. הרעיון הרומנטי הוא זה שהוביל אותי, כשלונות וקשיים לא היו חלק מהמחשבות שלי. בחרתי להסתכל רק על החיובי.

בשלוש השנים הללו כאמור ידעתי עליות ומורדות כמורה חדשה בכלל וכמורה חדשה במגזר אחר בפרט. שני שבילי אתגר עיקריים היו מנת חלקי בשנים הללו. שביל הזרות, אותו אגולל ביריעה זו, ושביל הוראת העברית כשפה שניה, אך זה כבר ליריעה אחרת.

ובאשר לזרות:

אני זרה, ושפתי זרה, ולא רק זרה, אלא נחשבת כשפתו של עם לא אהוד, בלשון המעטה, אך זוהי האמת ומיותר לנסות להכחיש אותה או לייפות אותה.

בשביל הזה כמורה יהודיה יחידה בבית הספר, ידעתי ימים ורגעים רבים בהם חשתי אחרת, שונה, לא שייכת. לעיתים קרובות בתחילת דרכי לא הבנתי את תלמידיי, לא הבנתי קודים תרבותיים בסיסיים, לא הבנתי ועדיין לא מבינה את רוב הנאמר בישיבות בבית הספר. אט אט ובזכות סבלנות רבה וחברים טובים אני מוצאת עצמי מבינה יותר ויותר. לומדת יותר את הערבית משתפרת בהבנתה כל יום. בישיבות צוות שמתנהלות בערבית אני נעזרת במורים אחרים לתרגום או שניגשת למנהל בסוף הישיבה ומבקשת שיתרגם לי את עיקרי הדברים שנאמרו בה.

בכיתות הנמוכות אני מוצאת שישנו קושי רב בתקשורת מול התלמידים לכן נאלצת להסתייע בלוליינות שפתית, החל מפנטומימה, עזרה ממורה אחר תוך כדי שיעור וכלה בגוגל טרנסלייט על מנת לתקשר איתם. ולעומתן בכיתות הגבוהות קל הרבה יותר, כי העברית שגורה יותר בפהם. כך באה לידי ביטוי זרותי בפן התקשורת.

זרותי באה לידי ביטוי גם בנראות שלי, בלבוש שלי, בשערי הגלוי, בקודים החופשיים שלי במסגרת כל כך סגורה ואדוקה. לא פעם מורות, מחברותיי סגרו לי כפתור סורר בבגד, או חילצו סיכה מהמטפחת שעל ראשן על מנת להדק בשמלתי פתח קטן שגילה טפח לא רצוי

מעורי. כל זה בנועם וחלילה לא מתוך כעס או ביקורת. הן מבינות. וגם אני. קרה גם שנתקלתי בהערות כמו "מזל שלא באת בבגד ים..." כך סינן לעברי מורה כאשר ראה את מכנסי שבע השמיניות החדשים שלי שכנראה היו טיפונת קצרים מהמקובל וגילו חמישה עד עשרה סנטימטרים מיותרים מרגליי. מיותר לציין שלא אלבש אותם יותר. אני מנסה ללמוד את הקודים מבלי למתוח את החוטים יתר על המידה, אך לעיתים זה קורה. גם העיניים של תלמידיי בוחנות כל סנטימטר מבגדיי, שערי, חוששת שלא לחצות את קווי ה"חראם".

זרותי בבית הספר נבחנת גם בחגי ובמועדי כיהודייה, ובעיקר בימי זיכרון כאשר צפירות זיכרון מפלחות את שלוות הכפר, ואני נאלצת לקטוע את השיעור ולצאת לעמוד לזכר חללי עמי בחוץ מאחורי הדלת, כאשר יד אחת אוחזת בידי (למנוע מתלמידים לצאת מהכיתה) ויד אחת מתוחה דום. לבד בלי טקסים ובלי מעמד. ואחרי דקה או שתיים חוזרת לכיתה כאילו כלום לא קרה. וכולם בשלהם. כך אני – זרה, שונה, לבד. בחירה שלי.

בעיתות של מתח מתגבר על רקע לאומי, אירועים, פיגועים, דם, דקירות, ודריסות, זרותי הולכת ומתעצמת, וקרה שאף כמעט נשברתי, זה היה בספטמבר 2015 כאשר החלה "אינתיפאדת הסכינים", אז שאלתי את עצמי לראשונה "מה אני עושה פה" ו"למה אני צריכה את זה" אלו היו ימים קשים, הרגשתי את זה ביחסם של התלמידים אליי, ואף במתח מול מורים אחדים.

היום אני יודעת שבדיוק מהסיבות הללו הנגשתי את עצמי למגזר הערבי, כדי לגשר על הזרות ולהכיר קצת יותר מעבר לסטיגמות, דעות קדומות ושקרים. בשביל ילדים רבים בבית הספר אני האדם היהודי היחיד אליו נחשפו בכל שנות חייהם, חשוב לי שידעו שיהודי הוא בן אדם בדיוק כמוהם..

וכמובן שלאטגר זה נוספים האתגרים האובייקטיביים של כל מורה בראשית דרכו ולא משנה מיהו והיכן הוא עובד. כמובן שאני, כמו כל מורה בראשית דרכו, מתמודדת עם כל ההשלכות של היותנו מורים חדשים שפוסעים בדרכים לא מוכרות ולומדים לאט לאט את המקצוע שלהם מתוך העשייה בשטח. שפר מזלי ואני לשמחתי נמצאת בסביבה מקצועית מאוד

תומכת החל מההנהלה, המנהלה ועמיתי. ולכן קל הרבה יותר להיות מורה חדש בסביבה שכזו. לא נותר לי אלא לקוות שבשנה הבאה ובאלו שאחריה תתפוגג תחושת הזרות וגם אם לא לגמרי, אני יודעת שאסתדר.

אז אולי אני ה"אטרש פי זאפה", החרשת במסיבה, המשוגעת, השליחה או מה שלא יהיה, אבל אני מרגישה ויודעת שבגישה נכונה ובסבלנות אין קץ אפשר לגשר על כל פער ואפשר לתקשר בכל אמצעי, ואפשר ללכת אחרי רחשי הלב, רחשי לבי והאמת שלי.